

VĚSTNÍK

SPOLEČNOSTI ANNY PAMMROVÉ

V Literárním památníku Vysočiny v Tasově, v popředí Jiří Höfer.

76

prosinec 2022

Verše pro Emilii Lakomou

Nad hladinou všech moří
zázračný kruh se vynoří.

Vítá jej, kdo bdí na stráži
a směle zlobu rozráží.

Běda, když tvor se znetvoří
a s láskou rvát se odváží!

Jiskry žíří za mlžinou
– v slzách-li se nerozplynou –
naznačí nákres líbezný,
kdekoli prosba zbožně zní.

*Dedikace Anny Pammrové připojená k výtisku bibliofilie Odezva
z lůna stvoření zaslanému E. Lakomé 23. 10. 1939.*

Milí přátelé, dovoluji vám v novém roce 2023 přivítala parafrázi biblického textu, jak ji známe z písně souboru Hradišťan:

Pozdraveno budiž světlo.

Světlo ve tmě svítí, tma jej nepohlčí

To světlo osvěcuje každého člověka.

Pozdraveno budiž světlo.

První článek tohoto čísla přináší seznámení s francouzským bohemistou Xavierem Galmichem, který je od roku 2021 členem editorského týmu pro vydání dopisů AP Otokaru Březinovi. Profesor Galmiche nám pomohl s obtížnými místy francouzsky psaných dopisů a nabídl se, že česky psané dopisy přeloží do francouzštiny. Tím bude celá edice zpřístupněna i francouzským zájemcům. Spolupráce s ním je pro nás velkou ctí a také potěšením.

Během podzimu jsme byli zaskočeni nečekaným odchodem dvou osobností z našich řad – básničky Evy Vodičkové a malíře Stanislava Bělíka. Na listopadové setkání SAP, které jsme jim věnovali, navazuje vzpomínka Marie Chalupové Veličkové.

Na začátku října uspořádala Společnost Otokara Březiny dvoudenní zájezd za bližším poznáním života vysočinských básníků, kterého se zúčastnila Zdeňka Giacintová a popsala pro nás jeho průběh. Zájezd byl iniciativou nového předsedy SOB Petra Kopejsky, ale aktivně se na něm podílel i jeho předchůdce, nám dobře známý Jiří Höfer.

Do naší činnosti rádi včleňujeme i aktuální podněty a rádi se účastníme souznicích akcí jiných tišnovských organizátorů. Proto vás všechny zveme na odpoledne věnované v Tišnově narozené filozofce Boženě Komárkové, které se uskuteční v sobotu 4. února 2023 v 16 hodin v tišnovské knihovně. Základní informace o B. Komárkové najdete v posledním článku tohoto čísla.

To marginální je skutečně podstatné

Helena Pernicová

Xavier Galmiche je francouzský bohemista, profesor české literatury a středoevropských literatur na katedře slovanských studií pařížské Sorbonny. S českou literaturou a kulturou je ve stálém kontaktu, do České republiky přijíždí několikrát do roka. Před rokem na podzim v Praze převzal cenu Premia Bohemica, kterou Ministerstvo kultury vyjadřuje úctu k těm, kteří v zahraničí pomáhají šířit povědomí o české literatuře a společnosti, a upevňují tak pozic České republiky ve světě.

Česky se začal učit tak trochu náhodou. Poté, co jako student navštívil v roce 1984 Prahu, se do ní o dva roky později vrátil na civilní vojenskou službu vykonávanou na francouzském velvyslanectví. Přímé práce mnoho neměl, ale v jedné skříni objevil samizdatové vydání veršů Jakuba Demla, které ho zaujaly. Chodil také na bytové semináře filozofa Ladislava Hejdánka, ale zpočátku, jak říká, jen vnímal podivnou atmosféru normalizačního Československa. Seznamoval se s českými autory, mezi ty oblíbené, jimž věnoval systematickou pozornost, patří například Mácha, Zeyer, Hrabal, Váchal, Deml nebo Reynek. Má blízko i k výtvarnému umění, Francouzům zprostředkoval tvorbu Františka Bílka. Publikuje od konce 80. let.

Celkově by se dalo říci, že se orientuje na autory stojící mimo hlavní proud, na ty, kteří se většinou jeví okrajoví, marginální, on je však považuje za mimořádně zajímavé. Proč se věnuje právě jim, vysvětlil v nedávném novinovém rozhovoru: „*Česká kultura měla myslím tu potíž, že ji v osmnáctém a devatenáctém století velice přitahoval kánon. Bylo třeba ho vytvořit, ovšem z mimoliterárních důvodů. Z národních důvodů. To pochopitelně poněkud vyčerpalo její genialitu a kreativitu. A proto si myslím, že to marginální je ve dvacátém století opravdu to podstatné. Jde o závan čerstvého vzduchu.*“ (Není třeba myslím zvlášť zdůrazňovat, jak toto vyjádření povzbudilo nás, pammrovské badatele a zájemce.)

Je asi vžitým stereotypem si povrchně a neznale myslet, že ten, kdo nevyrostl v českém prostředí a nebyl vzděláván česky, nemůže nám o naší kultuře nic nového sdělit, nemůže jí ani dostatečně rozumět. To však není pravda. Pohled zvenčí, z širšího, řekněme evropského kontextu, je velmi cenný: „*Češi někdy nechápou, že některé jevy nejsou výlučně české, ale středoevropské. Třeba taková Božena Němcová. Němcová představuje samozřejmě něco velice českého, ale částečně patří do středoevropského biedermeieru.*“ Rovněž platí, že zahraniční bohemisté o naší literatuře vědí mnohdy více než my samotní, navíc bez nánosu svazující školské interpretace.

Na češtině Xavier Galmiche obdivuje její hudebnost a má pochopitelně i svá oblíbená česká slova, mezi která patří „tůň“ nebo „sivý“: „*Nejedná se vlastně o barvu, ale o odstín. Odraz. Čeština je v tomto ohledu geniální. V lexiku projevuje velkou jemnost pro vystihování nuancí. Francouzština takhle nefunguje, používá spíš přímé, analytické pojmenování.*“

Uvedené citace jsou převzaty z rozhovoru Marka Tomana s X. Galmichem sestaveným pro Deník N (21. 12. 2021).

Vzpomínám...

Marie Chalupová Veličková

Podvečerní nedělní šero v pokoji ozářeném jen drobnými bílými světly vánočního stromku. Poslední vánoční den a já si užívám klidu po rušných vánočních a novoročních setkáních.

Sváteční ticho přímo vybízí ke vzpomínkám a uvažování o tom, co dal a vzal minulý rok 2022. Samozřejmě nelze vypočítat vše, ale přece jen se zastavuji u událostí posledních měsíců. Vztahují se k lidem, se kterými jsem se ráda vídávala a těšila se na společné okamžiky, popovídání, zastavení se u krásy přenesené do básnického slova nebo obrazů zachycujících prchavé okamžiky denního života v našem krásném kraji. Tak to dovedou jen básníci, malíři a hudebníci. V mých vzpomínkách k nim neoddělitelně patří pan malíř Stanislav Bělík, který naše svratecké údolí opustil zcela nečekaně 3. října 2022. Návštěva u Bělíků, která se měla uskutečnit za pár dní na to, abychom mohli oslavit 103.výročí narození tohoto básníka malířské palety, už k našemu smutku neproběhla.

Další nečekanou smutnou zprávou pro nás, členy SAP, bylo smuteční oznámení o tom, že nás předešla do krajů, které my smrtelníci zatím neznáme, čistá duše básnířky Evy Vodičkové, jež nás naším domovem provázela svým poetickým slovem ve verších i krátkých lyrických prózách. Ani jsem netušila, že naše vždy dobře naladěná a vstřícná průvodkyně mnohými výtvarnými výstavami překročila práh osmdesátky.

Beru do rukou útlou knížku s verši a prózou Evy Vodičkové s názvem *Zapomenuté verše a drobné prózy*.

Její verše souzní s danou nostalgickou vánoční chvílí a mou náladou...

*„Vánoční noc/ To ticho velebné/ a hvězdné roje/... Hvězd miliardy/
jedna tvoje/... Ta největší/ cestu prosvěcuje/...lásce/.....“*

Evu Vodičkovou i pana Bělíka jsem poznala v jejich zralém věku na podzim roku 2001, kdy mě kolegyně dovedla do literárního spolku Společnost Anny Pammrové. A pak už jsme se potkávali často a rádi na tematických vycházkách po přírodě a zákoutích nejbližšího i vzdálenějšího tišnovského okolí nebo na vernisážích výstav umělců nejen z našeho kraje. K průvodnímu slovu zahajovaných výstav dovedla Eva vždy připojit poetické reminiscence, které často sama čítávala nebo přímo k dané situaci vytvořila. V Jamborově domě a v galerii Diana pana Mouky pobývala přemnohé hodiny jako průvodkyně při výstavách výtvarných děl nejrůznějšího druhu, a to byly právě ony klidné chvíle, už bez návalu dychtivých návštěvníků při vernisáži, strávené v její přítomnosti, kdy jsem se

*Eva Vodičková recituje na výstavě Větve jednoho stromu,
věnované rodině Ranných (30. 8. 2014)*

obdivovala šíři jejích vědomostí v oblasti umění a postupně se dozvídala příběh jejího života. Netušila jsem, že její původní profesí byl zdravotnický obor radiologie. Už v době aktivní činnosti se stala roku 1983 kroničkou rodné obce Sentice, kde prožila celý svůj život.

Na smrt své mladší sestry reagovala napsáním prvních veršů, v nichž se s těmito smutnými okamžiky vyrovnávala svou vlastní tvorbou. Verše byly uveřejněny za tři roky poté (v r. 1999) ve sbírce *Kousek spolu*, vydané tišnovským nakladatelstvím Sursum. Její další verše se objevovaly v almanaších nakladatelství Alisa, které vydalo roku 2005 její další sbírku *Mollové tóniny* po tom, co byla dvakrát oceněna Cenou královny Alisy a získala mezinárodní ocenění v Polsku. I v této sbírce se v mnohých verších věnuje „své“ krajině, osobnostem lidem a lidičkám, kteří podobně jako ona na Podhorácku, kde nabírá Vysočina dech, žijí, pracují a tvoří. Něžné verše jsou plné intimních básnických obrazů, osobních vzpomínek a žasnu, jak se básnířka dovedla vyjadřovat o maličkostech, kterých si my, neumělci často ani nevšimneme.

„Houslista/...Ty štíhlé prsty/...s něhou dotýkáni/ co s nástrojem dýchají/...O houslích říká se/že mluví/...V motýlích rukou/...houslistových/ zpívají.“ (Janu Beránkovi)

Hned v následujícím roce (2006) vydává mateřská obec její sbírku *Cestou k domovu* uvedenou celoživotním mottem Evy Vodičkové, které naprosto přesně charakterizuje její krásnou duši, přístup k bližním a drobnostem, ze kterých se skládá život.

„Kdo si uchoval schopnost/ nalézat a dávat,/ zachází s životem/ jak se vzácnou relikvií/ s neopakovatelným příběhem/“

Nedávno, v listopadu 2022, jsme se s příběhem Evy Vodičkové, která

byla stále něžnou a vnímavou manželkou, maminkou, babičkou i prababičkou, přítelkyní všech dobrých lidí, loučili při společném setkání členů SAP opět jejími upřímnými, moudrými, kouzelnými verši a krátkými prózami, které tato skromná autorka vtělila do sbírky *Zapomenuté verše a drobné prózy*. Sbíрка byla vydána opět v nakladatelství Sursum v Tišnově v roce 2019. Ke každé z těchto útlých knížek neodmyslitelně patří křehoučké ilustrace paní Lidmily Anny Dohnalové z Velkého Meziříčí, dlouholeté přítelkyně básnířky.

Vzpomínání..., ale nevěšme hlavy, tito umělci života jsou ve svých básních a obrazech stále s námi tak, jako vzácné okamžiky, které jsme s nimi strávili.

*Stanislav Bělík maluje u řeky Svratky
(záběr z dokumentárního filmu Tišnovské televize z roku 2006)*

Po stopách Františka Bílka, Otokara Březiny, Jakuba Demla a Jana Zahradníčka

Zdeňka Giacintová

„Po stopách Františka Bílka, Otokara Březiny, Jakuba Demla a Jana Zahradníčka – inspirace Vysočinou, rodným krajem, domovem a v první řadě pokorou před Bohem“, takto nazvala Společnost Otokara Březiny svůj dvoudenní podzimní vysočinský zájezd, kterého jsem měla možnost se zúčastnit. V sobotu 8. října jsme vyrazili menším autobusem z pražské Florence. Byla nás dohromady necelá dvacítka účastníků, což napomohlo již po cestě vytvořit příjemnou komorní atmosféru. Také jsme díky této skutečnosti během zájezdu měli příležitost se navzájem blíže poznat a popovídat si o tom, co nás k autorům, po jejichž stopách jsme se společně vydali, přivedlo.

Naši první zastávkou byl **Chýnov**, kde jsme si prohlédli dům Františka Bílka (<https://www.ghmp.cz/budovy/dum-frantiska-bilka-v-chynove>) který nyní spravuje Galerie hlavního města Prahy. Zajímavé je, že paní průvodkyně se k Bílkovi dostala vlastně až díky své práci zde a našla si k němu i k jeho dílu opravdu vřelý a osobní vztah. Místním hřbitovem nás provedl regionální historik a člen Společnosti Františka Bílka a České genealogické a heraldické společnosti v Praze Karel Vošta. V chýnovské knihovně jsme potom měli možnost zhlédnout zajímavou výstavu grafika Pavla Hlavatého, který zde mimo svých grafických listů vystavil i grafiky Františka Bílka ze své sbírky. Na venkovních panelech před knihovnou probíhala zároveň výstava o Františku Bílkovi a jeho uměleckých přátelích, kteří za ním do Chýnova přijížděli (František Bernard Vaněk, Viktor Foerster, Josef Bohuslav Foerster, František Nekut, Jindřich Vančura a Zdeňka Braunerová).

Poté jsme pokračovali autobusem do **Počátek**. V rodném domě Otokara

Březiny v Počátkách (<https://www.mestskemuzeumpocatky.cz>) jsme si prohlédli Březinovu expozici s průvodkyní paní Jaroslavou Vrbíkovou, seznámili se s autorkou knihy Březinova cesta, paní Gabrielou Kopcovou, a předseda Společnosti Otokara Březiny Petr Kopejska nám zazpíval a zahrál verše O.B., které sám zhudebnil. Potom jsme na místním hřbitově položili květiny na hrob Březinových rodičů a pokračovali do **Telče**. V Telči jsme se za slunečného počasí společně prošli a ukázali si místa, kde O.B. studoval reálku a kde během studia bydlel.

Další naší „březinovskou“ zastávkou byla **Nová Říše**. Tady nastoupil O.B. na své druhé učitelské místo a také se tu brzy sprátelil se správcem místní klášterní knihovny. Nejen studium vzácných svazků, ale i setkání s vydavatelem Josefem Florianem Březinu velmi ovlivnilo. Prošli jsme s průvodkyní premonstrátský klášter a vydali se do cíle dnešního našeho putování – **Jaroměřic nad Rokytnou**. Po vydatné večeři v hotelu Opera, jen pár kroků od místa působení O.B. (měšťanské školy chlapecké) a jeho prvního jaroměřického podnájmu, pro nás místní připravili výjimečnou večerní prohlídku nedávno zrekonstruovaného farního kostela sv. Markéty, kterým nás obětavě provedla paní Miroslava Prokopová z místní farnosti. Je to opravdu obrovský počín, mimo náročnou stavební rekonstrukci je kompletně zrestaurován i interier a liturgický prostor doplňuje nový mobiliář od rajhradského sochaře Otmara Olivy.

Neděli 9.října jsme zahájili společnou návštěvou hřbitova a poklonili se zde památce Otokara Březiny. Byla mezi námi i akademická sochařka Blanka Proksová (<http://www.hddesign.cz>), která je autorkou repliky odcizené původní Bílkovy Knihy života a obou luceren. Dostalo se nám tedy i zajímavého výkladu o této její práci přímo na místě. Dále nás čekala v Jaroměřicích ještě prohlídka Muzea Otokara Březiny (<https://www.otokarbrezina.cz>) s paní Miroslavou Prokopovou,

dlouholetou členkou SOB. Zastavili jsme se i v Zahradě symbolů na dvorku muzea, kde „na naši počest“, zcela nečekaně v tuto roční dobu, vykvetl vzácný koniklec červený střapatý. Zahradu vybuodoval pan Vladislav Vajtasa, který nás zahradou provedl. <http://www.zahradnictvivejtasa.cz/kategorie/o-nas>

Poté jsme odjeli do **Babic**, kde jsme v kostele i na hřbitově obdivovali Bílkova Ukřižovaného a rovněž pietně vzpomněli na oběti tzv. babického případu, kdy byli nezákonně a nespravedlivě odsouzeni k smrti a popraveni dva místní duchovní. Také jsme se prošli k nedaleké lesní kapli sv. Veroniky se studánkou. Průčelí kaple zdobí Kristus od Jana Floriana.

Dalším naším cílem byl **Mastník**, rodiště básníka Jana Zahradníčka, kde se k nám připojila se svým výkladem Zahradníčkova příbuzná, paní Iva Novotná.

V **Tasově** jsme opět položili květiny na hrob dalšího básníka, Jakuba Demla. V Literárním památníku Vysočiny v budově bývalé tasovské měšťanky jsme se v expozici setkali znovu se všemi tvůrci, ke kterým byl náš zájezd směřován. Památníkem nás provedla výjimečná žena, paní Tereza Axmanová, která se svým mužem v téže budově učí modelovat nevidomé pomocí unikátní metody, kterou společně našli. <https://www.aliterra.eu/kontakt/1-tereza-axmanova> Prohlédli jsme si také zahradu Demlovy vily.

Úplně poslední zastávkou našeho putování byl hrob Jana Zahradníčka v Uhřínově.

Program byl skutečně nevšedně obsáhlý a plný krásných a mnohdy nečekaných setkání.

Pro mne osobně byly tyto dva dny velmi výjimečné. Možnost sdílet své dojmy z návštěvy nových i důvěrně mi známých míst s ostatními

a pokládat si společně otázky k dílu i životu našich oblíbených autorů dávala náplni zájezdu další rozměr. Mimo autory, jimž byl zájezd věnován, jsme se v Počátkách, Jaroměřicích i Tasově setkali i s knihami, fotografiemi a portréty Anny Pammrové, která nás svým způsobem na naší cestě rovněž provázela. Cestu autobusem nám organizátoři zpestřili navíc promítnutím několika tematických dokumentů a „kolovaly“ mezi námi rovněž zajímavé knihy k nahlédnutí. Za nevšední zážitky a nová poznání patří mé poděkování hlavně dvojici organizátorů ze Společnosti Otokara Březiny, paní Marii Kouřilkové a Petru Kopejskovi, stejně jako bývalému předsedovi SOB panu Jiřímu Höferovi. Pan Höfer nás svým zasvěceným slovem neúnavně provázel v autobuse i na všech našich zastávkách. Byl opravdu pevným pilířem zájezdu a spojoval svými znalostmi a historickými souvislostmi všechny „naše autory“.

Předseda SOB Petr Kopejska při vystoupení v rodném domě Otokara Březiny

Básník Josef Václav Sládek

Vlastimil Otáhal

Vážení a milí přátelé, v tomto čísle Věstníku píší o básníku Josefu Václavu Sládkovi.

Když náš profesor češtiny, dr. Liškutín, o něm přednášel, chyběl jsem. Učebnice v té době nebyly. Vzhledem k tomu, že manžel sestřenice byl češtinář, šel jsem na radu k němu. O básníkovi jsem se dozvěděl, že jeho jazyk je archaický, a ještě několik dalších negativních skutečností. A tak jsem si říkal, jen abych na tohoto autora vyvolaný. Měl jsem štěstí, nebyl jsem.

Za několik let nato vyšla v edici Skvosty Sládkova sbírka *V zimním slunci*. Váhal jsem, mám-li si ji koupit nebo ne. Koupil jsem. Zařadil jsem ji do knihovny a dlouho, dlouho ji nevzal do ruky. Až jednou jsem se do ní začetl. Opravdu. Básnický jazyk J. V. Sládka se „přimyká k lumírovskému stylu“, jak napsal Josef Polák, jevil se mi však jako libozvučný.

Josef Polák dále píše: „*Společensky i umělecky progresivním přínosem stala se [...] dělnická tematika, která autorovi umožnila překračovat jednostranně statický, elegický a vzpomínkově laděný životní postoj.*“

Jedním z hlavních podnětů vzniku knihy byla matčina smrt. Vyvolala celou řadu smutečních veršů – písni a inspirovala i další básně sbírky.

Jsou to verše „plné hudby, smíru, vyrovnávání a harmonie“. Jsem přesvědčen, že si jejich čtením připomenete krásu naší řeči.

Nyní několik informací o Sládkově životě. Narodil se 27. října 1845 ve Zbirohu zednickému mistru Petru Sládkovi a jeho manželce Antonii, rozené Mizerové. Byl prvorozený. Později měl ještě čtyři sourozence. V obecné škole poznal jeho nadání farář Pavel Šimandl. Půjčoval mu své knihy. Seznamoval ho s literaturou a připravoval ho k dalšímu studiu. Studovat začal na piaristickém gymnáziu v Praze v roce 1857. Vyučovacím jazykem byla němčina. Neshodl se se svým profesorem Eusebiem Durdíkem a přestoupil proto na české Akademické gymnázium. Zde v té době studovali také Jaromír Čelakovský, syn básníka F. L. Čelakovského, a Svatopluk Čech. Maturoval v roce 1865. Ve studiu pokračoval na filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Zvolil si filozofii, fyziku a matematiku. Matematiku však nezvládal, proto si ve druhém semestru vybral přírodopis. Takové studium se nelíbilo jeho rodičům. Chtěli, aby byl knězem, a přestali ho podporovat. Živil se kondicemi. Začal psát básně. Vydával je. Pracoval při studiu v nakladatelstvích spojených s lumírovci.

V roce 1868 odjel do USA. V Americe pobyl dva roky, pracoval v mnoha zaměstnáních. Ponejvíce jako dělník. Procestoval zemi od Michiganu po Kalifornii. V tomto prostředí se setkával s indiány a černochy. Zajímal ho život Čechoameričanů. Pobyt v Americe ho ovlivnil na všechny jeho další dny. Po návratu ze Spojených států žil v Praze a vyučoval angličtinu na obchodní akademii. Učil také na české polytechnice a byl také lektorem na pražské univerzitě. Učitelské povolání ho vedlo k tomu, že pro pedagogické potřeby napsal učebnici a čítanku se slovníčkem. Byl redaktorem Národních listů a spoluvydavatelem časopisu Lumír. Své básně a články uveřejňoval ale i v Květech, Světozoru a Osvětě.

V roce 1873 se oženil s Emilií Nedvídkovou. Byl do ní zamilován od roku 1867, kdy se s ní setkal na plese, bylo jí tehdy patnáct let. Manželka mu zemřela po porodu mrtvého dítěte. Podruhé se oženil s Marií, rozenou Veselou. Pocházela po matce ze sklářského rodu Kavalírů. Měli dceru Helenu. Ta se v dětství přátelila s Herbertem a Alicí Masarykovými. Rodiče se znali z Amerického klubu dam.

Básník zemřel 28. června 1912 ve Zbirohu. Jeho tvorbu můžeme rozdělit na tematiku americkou (básně Na hrobech indiánských, U Michiganu aj.) a okruh zaměřený na české prostředí, němž je zastoupena vlastenecká lyrika, intimní reflexivní lyrika a milostná lyrika. Byl rovněž významným překladatelem z angličtiny a zakladatelem básnické tvorby pro děti.

Zimní slunce

Zimní slunce bledě svítá
šedou mlhou v smutný sad,
každá větev jíním zkvítá
a z těch květů vane chlad.

Je tak ticho, teskno všude,
v síni teskno také tak;
v krbu doutná uhlí rudé
v zamyšlený, vlhký zrak.

Duše plna vzpomínání
na tak mnohý zmrzlý květ,
na rtech teskné pousmání:
bledé slunce zašlých let.

Přání

S tím usmíř se, že přes tebe jde svět
a již mu cizí práce tvá i snahy:
až jako ty své budou končit dráhy,
v svých snech ti opět začnou rozumět.
Klid dělníku! – však práce musí vpřed
a silných paží, nové potu vláhy
vždy potřebují rodné žití svahy,
chléb má-li růst a z krbů zář se chvět.

Jen přál bych si, by hleděl k mému rovu,
kdo oře hloub, jak v podvečerním tichu
od pluhu rolník hledí ke hřbitovu,
kde ten, kdo dřív tu oral, pohřben jest;
a dí: „Těž jeho pot mou zrosil líchu“,
jak z oblohy se noří shluky hvězd.

Své matce

(začátek básně)

Tak prostě jít a zbožně žitím,
jak ty jsi šla, to ve všem vše,
a tišinou a vlnobitím
mír hledat, nalézt v duši své.

A nepřemýšlet, jak co bude,
jen trpělivě brát, co jest,
a s úsměvem a těchou všude
pomáhat jiným kříž svůj nést.

Svou povinnost vždy najít ráno
a plnit ji celým dnem
a večer, vše když dokonáno,
zrak zavřít smírným, tichým snem.

Už byla's jak ta borovice,
již prosincový pokryl sních,
tak nachýlena od vichřice
a třesoucí se ve větvích.

Leč tvojí duše ve hlubinu
zmar nedosáhnul, ani čas,
jak studánky kdes v lesním klínu
se netkne vichr ani mráz.

At' padá sních a vichr ječí
a listí rve a mrazí květ, —
studánka čistá, — a jen větší
kus nebe v ní je uvidět.

Pamětní deska J. V. Sládky na škole v Resslově ulici v Praze

Ze zápisníku Jiřího Nohela

S lesníkem a hudebníkem Jiřím Nohelem se známe již řadu let, se svou kapelou Žalozpěv (dnes Listověj) byl několikrát hostem našich setkání a na jaře tohoto roku zahrál a zazpíval i při vzpomínce na Miladu Škárovou u žďáreckého hřbitova. Tentokrát ho představujeme jako muže pera a přetiskujeme dvě ukázky z jeho pammrovsky hořkých glos *Žíz-ním!*, které jsou jako celek uveřejněny na webových stránkách Listověje a v působivém autorském přednesu zazněly i v pořadu Zelný rynek Aleny Blažejovské. (K poslechu na <https://listovej.cz/pismactvi/> – zcela dole)

Vyprahlost

V podvečer, po několikátýdenních vedrech, atakujících 35 °C, přišla bouře. Vypadalo to, že se vše urovná, doplní a nalezne rovnováhu. Vítr hnal obilné plevy a jíl vyprahlou krajinou. Pár velikých kapek zasvnilo automobily a internet rozvášněnými diskusemi o špatném počasí. Tohle znám. Zimy bez sněhu, jedovatě páchnoucí samčí feromon, vábí-cí samičky naklást vajíčka do stromů, které nedosáhly pro vodu. Bylo to šílené. Tělo uvězněné ve výčitkách, duše jako by neexistovala. Jako by jí nebylo třeba, postrádala opodstatnění. Psal se rok 2018. Mátoživě jsem se brodil v opadaném jehličí. Vše hledalo svoje teritoria změněné k nepoznání.

Nejohroženější střední vrstva si začala lhát do kapsy. „Nic se neděje, žádný beton, žádná letadla či ledovce.“ Zpomalení si nemůžeme dovolit. Je třeba stoupat vzhůru a ženy uspokojovat plností nákupních košů. Známí jezdí několikrát do roka na dovolenou a s auty do myčky. Najděme tedy myčku, která nám umyje ruce od krve a ukažme na viníka.

Ach Bože! Kdyby alespoň neobnovovalo lesy veřejné mínění. Hlásné trouby tuposti na vědeckých základech internetových pravd. Příroda dobře ví, proč to a ono je nevyhnutelné.

Tolik si někdy přeji, ať už se to zastaví. Kamiony, karavany, dálkové autobusy, meziměstské aerobusy, tiskárny blesků. Jenže která z těch žen půjde s motykou na pole, když jsou jako beton? Který z těch mužů třískne do stolu z Ikey? Utopie. Bezpohlavnost dávno rozhodla za nás.

Možná je to někde v hloubi uschované. Tak jako tenkrát, když jsme se ženou stáli u samotného trychtýře tornáda. Nejprve jsem si myslel, že někde za kopcem hoří u kombajnu. Do pár minut se vše ponořilo do tmavě zelenavého světla a protější stráž dubů vykroutil vítr ze života jako z makety vláčkového nádraží. Zalehli jsme děti do lůna země a společně čekali na smrt. Vše podstatné bylo rychle oživeno.

V lisu

Všechna popadaná zimní jablka jsem vymoštoval a roznosil těm, kdo už nemají stromy. Je začátek srpna, břízy jsou žluté, buky uschlé, zimní jablka slisovaná. Tam, kde bývají potoky, je mrtvolné ticho. 780 litrů na čtverečný metr srážek má za rok vypít země v těchto končinách podhůří Vysočiny. Lidé si namlouvají, že se od ledna začne sčítat na novém archu. Že ty odložené deště už se nepočítají. Ale je to jako dluh. Roste a nedá se na něj vzít další úvěr.

Ještě dnes mícháme v kavárnách rituály s všemožnými světonázory. Staví se další betonové haly, kde člověk stroj v trojsměnném provozu vyrábí cetky. Kamera odčítá ze mzdy návštěvu záchodků a nelojalitu. Obchvat obchvátí obchvat, energetický nápoj probudil zbytky sil nepustit roztočenou spirálu spotřeby. Otrocky sváží do fabrik za zvýhod-

něnou cenu infantilně pomalovaný autobus. V kantýně je na výběr z mnoha zamražených trvanlivých salámů. Televize rodí nové gladiátory a vůdce. Přeléčení antidepressivy u přiznaných případů dosáhlo slibných 70 %. Spotřeba drog na osobu a rok se předpokládá 400 mg. Nastupující generace mileniálů zabíjí domorodé venkovany a krávy na Minecraftu.

Odstředivá síla mě vyhodila z nenasytného trychtýře požiteků. Jsem sám. V hlavě se snažím rozplétat nečitelný chuchvalec mylných křížovatek, rukama potřísněnými zasychající krví.

Příroda vysazuje do lesů břízy, duby, jeřáby a habry. Země se modlí zvláštním hlasem. Půjdu a udělám to samé.

Jiří Nohel u nově zbudovaných rybníčků oživujících les

AKTUÁLNĚ

Božena Komárková (1903–1997) – filozofka, teoložka, pedagožka, signatářka Charty 77

Božena Komárková patří mezi naše nejvýznamnější filozofky, ale protože kvůli svým názorům a víře nesměla po podstatnou část svého života publikovat, je dnes veřejnosti velmi málo známá.

Narodila se v roce 1903 v Tišnově, kde také začala chodit do obecné a měšťanské školy, později studovala na Českém státním reálném gymnáziu na dnešní třídě Kapitána Jaroše, kde díky profesorovi Josefu Tvrděmu získala zájem o filozofii. Ta také, společně s historií a zeměpisem, byla jejím studijním oborem na Masarykově univerzitě. Stala se středoškolskou učitelkou a po několika letech, kdy byla posílána na různá místa napříč republikou, zakotvila v roce 1935 na Blahoslavově gymnáziu v Ivančicích. Po vypuknutí války se zapojila do odbojové činnosti, avšak jejich skupina byla brzy odhalena a spolu s ostatními byla zatčena a odsouzena. Léta trestu trávila v samovazbě ve Vratislavi. V těžkých podmínkách a nejistotě přežití se prohloubilo její filozofické myšlení a už tehdy se zaměřila na své pozdější klíčové téma lidských práv. V únoru 1948 získala doktorát z filozofie a zahájila habilitaci na Filozofické fakultě MU. Mohla tedy patřit mezi první ženy – docentky na této univerzitě, které se prosadily po skončení války, ale pro její názory nesouladné s komunistickým režimem jí byla habilitace brzy přerušena, jako věřící

nemohla ani učit a po celý další život byla odkázána na práci v různých pomocných profesích.

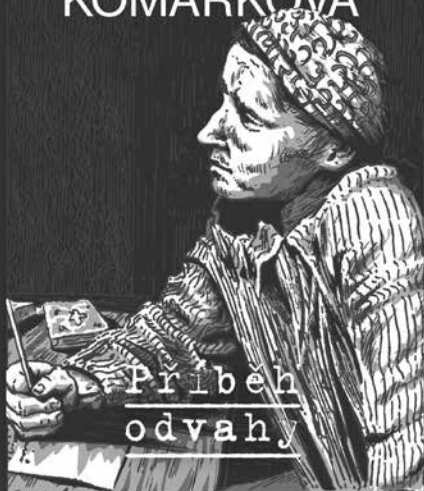
I když musela opustit školství, pořádala různé přednášky a setkání se svými bývalými studenty a přáteli z evangelických kruhů. V Brně bydlela v malém bytě na Pekařské ulici, který se postupně pro odpůrce režimu stal ostrůvkem svobody a vzdělávání. Období tání na konci šedesátých let bylo příliš krátké a přišlo pro ni i příliš pozdě, její život a životní podmínky nezměnilo. Mezi hosty jejích bytových seminářů patřili postupně dramatik Milan Uhde, historik Jaroslav Mezník nebo evangelický myslitel Miloš Rejchrt a také disident Jaroslav Šabata. V tomto prostředí bylo pro ni přirozené, že když se dozvěděla o Chartě 77, bez váhání ji podepsala.

V domácím prostředí mohla publikovat pouze ve strojopisných textech a sbornících, ocenění se jí dostalo v roce 1982 v Basileji, kde jí byl za habilitační práci *Původ a význam lidských práv* udělen čestný doktorát z teologie. V naší republice byla docentkou v rámci rehabilitací jmenována až v roce 1992.

Zkušenost prázdnoty života uprostřed hojnosti ukazuje, že hojnost něčeho neubrala na lidské problematice, postavila ji však do ostřejšího světla. Otázka po Bohu se ve světě dospělého a hojností saturovaného člověka neotevívá z hrůzy před neznámem...je to otázka svobodného člověka, který sám svrchovaně stačí být hotov s vlastní existencí – ale právě proto jeho existence pro něho ztrácí hodnotu.

(Z eseje B. Komárkové *Život zdarma*, 1961)

BOŽENA KOMÁRKOVÁ

Beseda
v Městské
knihovně

Sobota 4. 2. 2023 v 16:00
Městská knihovna Tišnov

Báseň o lidských právech, demokracii, pravdě, víře a zejména o filozofce a tišnovské rodačce Boženě Komárkové spojená s křtem knihy Michala Konečného Božena Komárková. Příběh odvahy.

Vstup volný

Moderuje:
Mgr. Eva Vávřová

Debatují:
Jiří Müller — signatář Charty 77, organizátor
debatních brněnských M-klubů a zakladatel brněnské
samizdatové edice Prameny

Jiří Simsa — seniorátní kazatel Českobratrské církve
evangelické, básník, účastník bytových seminářů
u Boženy Komárkové

Martin Simsa — vysokoškolský pedagog, filozof,
účastník bytových seminářů u Boženy Komárkové

Pavel Keřkovský — vysokoškolský učitel, farář
Českobratrské církve evangelické, filozof

Milan Uhde — disident, spisovatel, politik

organizace
TISŇOV

BRÁNA
VYSOČINY

MAP

Vydala Společnost Anny Pammrové z.s., Tišnov

Redakce: Helena Pernicová

**Fotografie: Zdeňka Giacintová, Alena Blažejovská,
Helena Pernicová**

Předtisková příprava: Hana Dohnálková

web: annapammrova.cz

helenapernicova@gmail.com